

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave poskytovania odbornej činnosti v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie v školskom roku 2017/2018 v Slovenskej republike

Základné údaje o zariadeniach a ich klientoch

Štátna školská inšpekcia vykonala 11 tematických inšpekcií v 7 krajoch Slovenskej republiky (Bratislavskom, Trnavskom, Nitrianskom, Trenčianskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom) s cieľom zistiť stav poskytovania odbornej činnosti v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie, z toho v 9 centrách špeciálno-pedagogického poradenstva (CŠPP) a v 2 centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPpP). Štátnych zariadení bolo 8 (6 CŠPP a 2 CPPPpP) a 3 CŠPP boli súkromné (v Nitrianskom, Prešovskom a Košickom kraji). Sídlo v meste malo 10 centier a sídlo na vidieku 1 CŠPP. V šiestich prípadoch boli CŠPP súčasťou školy a tri centrá¹ mali zriadené aj elokované pracoviská. Žiadne z kontrolovaných školských zariadení nepôsobilo ako zdrojové centrum a nebolo poverené ani metodickým usmerňovaním poradenských zariadení. V organizačnej štruktúre uviedli 2 CŠPP² a 2 CPPPpP³, že sa členia na úseky alebo oddelenia. Kontrolované zariadenia mali komunikačný jazyk slovenský a jedno CŠPP⁴ jazyk slovenský a maďarský. V kontrolovaných školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie v aktuálnom školskom roku evidovali 11 730 klientov (9 921 v CŠPP a 1 809 v CPPPpP) vo veku od 3 rokov po ukončenie prípravy na povolanie. Najväčší počet klientov tvorili žiaci základných škôl. V tabuľke 1 uvádzame prehľad o počte evidovaných klientov podľa druhu zdravotného znevýhodnenia (ZZ) v CŠPP.

Tab. 1 Počet evidovaných klientov podľa druhu ZZ v CŠPP

Zdravotné znevýhodnenie	Počet klientov
Narušená komunikačná schopnosť (NKS)	3 449
Mentálne postihnutie (MP)	3 020
Vývinové poruchy učenia (VPU)	1 542
Poruchy aktivity a pozornosti (PAaP)	756
Viacnásobné postihnutie	408
Autizmus a iné pervazívne poruchy (AUT)	254
Chorí alebo zdravotne oslabení (CH-ZO)	171
Telesné postihnutie (TP)	120
Poruchy správania (PS)	109
Zrakové postihnutie (ZP)	46
Sluchové postihnutie (SP)	46
Spolu	9 921

¹ CŠPP, G. Szabóa 1, Dunajská Streda; SCŠPP, Družstevný rad 22, Štúrovo; SCŠPP, Budovateľská 1992/9, Snina

² CŠPP, G. Szabóa 1, Dunajská Streda; SCŠPP, Staničná 10, Harichovce

³ CPPPpP, Turecká 35, Nové Zámky; CPPPpP, Moravská 1, Myjava

⁴ CŠPP, G. Szabóa 1, Dunajská Streda

V tabuľke 2 uvádzame prehľad o počte evidovaných klientov podľa poskytovaných odborných služieb v kontrolovaných zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie v školskom roku 2016/2017.

Tab. 2 Počet evidovaných klientov podľa poskytovaných odborných služieb v školskom roku 2016/2017

Poskytovanie odborných služieb v kontrolovaných zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie	CŠPP	CPPPaP
jednorazovo	1 281	932
opakovane	3 440	542

Frekvencia návštev bola individuálna, vychádzala z potrieb jednotlivých klientov a možností zariadení, v priemere 1-krát za týždeň, 1 až 3-krát mesačne, resp. v prípade akútnych potrieb častejšie.

CŠPP svoju činnosť zamerali na poskytovanie komplexnej špeciálnopedagogickej diagnostiky, poradenskej a konzultačnej činnosti, depistáže a integrácie. Vo významnej miere vykonávali aj osvetovú a metodickú činnosť a zároveň aj rané poradenstvo. Väčšina CŠPP vykonávala aj komplexnú špeciálnopedagogickú rehabilitáciu.

CPPPaP svoju činnosť zamerali na poskytovanie komplexnej psychologickej, špeciálnopedagogickej diagnostiky, poradenskej a konzultačnej činnosti a zároveň preventívnej starostlivosti v oblasti optimalizácie ich osobnostného, vzdelávacieho a profesijného vývinu.

Odborní zamestnanci školských zariadení spolupracovali okrem výchovných poradcov, pedagogických a odborných zamestnancov zo škôl aj s inými odborníkmi z oblasti neurológie, psychiatrie, pediatrie a klinickej logopédie.

Podmienky činností zariadení

Počet odborných zamestnancov v kontrolovaných zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie predstavoval spolu 54 zamestnancov (38 v CŠPP a 16 v CPPPaP). V tabuľke 3 uvádzame prehľad o počte odborných zamestnancov v kontrolovaných zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.

Tab. 3 Počet odborných zamestnancov v kontrolovaných zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie

Počet odborných zamestnancov	CŠPP	CPPPaP
Psychológ	11	10
Špeciálny pedagóg	19	5
Terénny špeciálny pedagóg	2	/
Logopéd	3	/
Sociálny pracovník	3	1
Spolu	38	16

Zo všetkých odborníkov kontrolovaných zariadení výchovného poradenstva a prevencie bolo zamestnaných interne na celý úväzok 37 odborných zamestnancov (21 CŠPP; 16 CPPPaP), interne na čiastočný úväzok 13 odborných zamestnancov a externe na čiastočný úväzok 4 odborní zamestnanci v CŠPP, pričom jeden zamestnanec CŠPP mal kumulovanú pracovnú pozíciu (50 % úväzok sociálny pracovník a 50 % sociálny pedagóg). Počet odborných zamestnancov bol vzhľadom na narastajúci počet a potreby klientov nepostačujúci, poddimenzovaný, najmä v oblasti poskytovania špeciálnopedagogickej odbornej

starostlivosti. V kontrolovaných CPPPaP absentujú logopedickí odborní zamestnanci. Riaditeľka jednej CPPPaP⁵ v informačnom dotazníku upriamila pozornosť na nepostačujúce personálne obsadenie psychológov ovládajúcich maďarský jazyk. Riaditelia CŠPP poukazujú na nízky počet úväzkov odborných zamestnancov (žiadajú navýšiť úväzky pre špeciálnych pedagógov, logopédov, sociálneho a administratívneho pracovníka).

Riaditelia kontrolovaných školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie spĺňali zákonom stanovené *kvalifikačné požiadavky* na výkon riadiacej funkcie, okrem dvoch riaditeľiek⁶. Riaditeľka *súkromného CŠPP v Haricovciach* ako odborný zamestnanec nevykonala prvú atestáciu a do troch rokov od ustanovenia do kariérovej pozície vedúceho odborného zamestnanca neukončila funkčné vzdelávanie a ani sa naň neprihlásila a riaditeľka ďalšieho *súkromného CŠPP v Snine* ako odborný zamestnanec nevykonala prvú atestáciu. Odborní zamestnanci kontrolovaných školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie spĺňali zákonom stanovené kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky pre špeciálnopedagogickú a psychologickú činnosť. Svoju odbornosť si naďalej zvyšovali v rámci kontinuálneho vzdelávania, účasťou na odborných seminároch, školeniach a kurzoch, ktoré súviseli s narastajúcimi špecifickými potrebami klientov.

Priestorové a materiálno-technické podmienky kontrolovaných školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie boli na dobrej úrovni. CŠPP a CPPPaP boli umiestnené v samostatnej budove, vo vlastných priestoroch rodinného domu, v prenajatých priestoroch iných škôl alebo boli súčasťou škôl. Školské zariadenia mali vybudovaný bezbariérový vstup do budovy okrem jedného zariadenia⁷. Všetky zariadenia mali k dispozícii pracovne a špeciálne miestnosti (terapeutické, bezpodnetové, rehabilitačné), ktoré slúžili najmä na liečebné a relaxačné aktivity. Pracovne boli vybavené na rôznej úrovni štandardným nábytkom, výpočtovou technikou s pripojením na internet, materiálmi na výkon odbornej činnosti, kompenzačnými, reedukačnými a inými špeciálnymi učebnými pomôckami, odbornou literatúrou a výučbovými programami. Vybavenie základnými batériami diagnostických testov nebolo vo všetkých zariadeniach priebežne aktualizované, odvíjalo sa to od objemu finančných prostriedkov. Riaditeľka jednej CPPPaP⁸ upozornila na absenciu diagnostických metodík pre žiakov s vyučovacím jazykom maďarským. Väčšina centier mala osobné záznamy klientov uložené v zabezpečených kovových kartotékach, evidenciu klientov viedli v elektronickej i papierovej forme v knihe klientov.

Odborná činnosť poskytovaná zariadením

Kontrolovaná odborná činnosť bola zameraná predovšetkým na výber a správnosť aplikácie psychodiagnostických metód súvisiacich so stanovením mentálnej úrovne žiakov vzdelávajúcich sa v špeciálnej základnej škole.

Analýzu správ zo psychologických a špeciálnopedagogických vyšetrení vykonávali odborníčky z praxe, ktoré verifikovali správnosť stanovených diagnóz a zaradenie žiakov podľa adekvátnej formy vzdelávania. Na základe zistení konštatovali viaceré nedostatky spojené s postupom psychologických vyšetrení, s výberom psychodiagnostických metód a s textovým obsahom správ z odborných vyšetrení. V CŠPP⁹ boli analyzované správy z diagnostických vyšetrení *12 klientov* vzdelávajúcich sa v ŠZŠ. Odborníčka z praxe potvrdila diagnózu mentálneho postihnutia so správnym zaradením do ŠZŠ 6 žiakom, pričom ďalším 3 žiakom, ktorí sa dovtedy vzdelávali v ŠZŠ, rediagnostické psychologické vyšetrenie

⁵ CPPPaP, Turecká 35, Nové Zámky

⁶ SCŠPP, Staničná 10, Harichovce; SCŠPP, Budovateľská 1992/9, Snina

⁷ CPPPaP, Turecká 35, Nové Zámky

⁸ CPPPaP, Turecká 35, Nové Zámky

⁹ CŠPP, Nevädzová 3, Bratislava

nepotvrdilo mentálne postihnutie. Týmto žiakom bolo odporučené preradenie do ZŠ so zaškolením v 1. ročníku. Ostatní dvaja žiaci mali naplánované rediagnostické vyšetrenie a jednému žiakovi druhého ročníka chýbalo rediagnostické psychologické vyšetrenie. Odborníčka z praxe konštatovala, že diagnostika intelektu bola posudzovaná vhodnými psychologickými testami, v prípade potreby odborní zamestnanci zariadenia kombinovali viacero testov, aby čo najpresnejšie stanovili aktuálnu úroveň diagnostikovaných žiakov. Správy z vyšetrení boli zrozumiteľné s jasnou výpovednou hodnotou. Záznam z vyšetrení bol chronologicky i logicky správny a erudovane vyhodnotený. V psychologických správach bola použitá aktuálna terminológia pre diagnostiku mentálneho postihnutia. Odporúčanie vzdelávania bolo adekvátne podľa intelektu žiakov.

V CŠPP¹⁰ boli analyzované správy diagnostického vyšetrenia 10 klientom. Z nich 4 klienti mali *text správy z diagnostického vyšetrenia identický s textom správy z rediagnostického vyšetrenia*, čo spochybňovalo ich výpovednú hodnotu a v správach zo psychologického vyšetrenia ďalších 6 klientov *absentovali čiastkové výsledky testovania alebo boli popísané len stručne a nie vždy poukazovali na ich mentálne postihnutie konštatované v záveroch vyšetrenia*. Odborníčky z praxe spochybnili vhodnosť použitia Wechslerovej intelligenčnej škály (WISC III) pre rómsky hovoriacich žiakov (vzhľadom na jej obsahovú stránku, ktorá nie je kultúrne relevantná, ale aj vzhľadom na výraznú výkonovú orientáciu testu a náročnosť na mieru verbálnej alebo neverbálnej abstrakcie). Podľa nich boli závery z diagnostiky v zhode s číselným vyhodnotením testových výsledkov správne len po formálnej stránke, na základe čoho bol aj návrh na vzdelávanie žiakov v SZŠ formálne správny. Upozornili však na skutočnosť, že žiakom z rómskeho prostredia neovládajúcim slovenský jazyk boli zadávané úlohy, ktoré vyžadujú jeho poznanie a tiež množstvo skúseností žiaka s kultúrnym stimulujúcim prostredím.

V CŠPP¹¹ odborníčky z praxe analyzovali správy 3 klientov a zistili, že ich odborní zamestnanci stanovili aktuálne intelektové schopnosti 3 klientov *len orientačne*. Posúdenie ich intelektových schopností sa uskutočnilo *iba na základe pozorovania*, teda *bez vyhodnotenia relevantných testovacích nástrojov*, pričom text správy z ich psychologického vyšetrenia *neobsahoval kvalitatívnu analýzu silných a slabých stránok*. Popis čiastkových výkonov, ktorý by mohol poukázať na *profil charakteristický pre mentálne postihnutie*, *nebol v uvedených správach zapracovaný vôbec alebo iba zbežne*. V dôsledku toho nebolo možné jednoznačne vylúčiť vplyv málo podnetného rodinného prostredia na diagnostický záver. Podľa stanoviska prizvaných odborníčov z praxe je nevyhnutné overiť úroveň intelektu uvedených klientov vhodnými psychodiagnostickými metódami.

V súkromnom CŠPP¹² odborníčka z praxe analyzovala dokumentáciu 5 klientov. V čase výkonu tematickej inšpekcie nebola k dispozícii dokumentácia dvoch klientov, pretože sa nachádzala v priestoroch elokovaného pracoviska (riaditeľka osobne priniesla ich dokumentáciu na ŠIC Nitra). Zistila, že jednému žiakovi s diagnostikovanou *hlbokou mentálnou retardáciou* bol odporučený po dvoch predchádzajúcich odkladoch povinnej školskej dochádzky a dvoch rokoch s rozhodnutím na oslobodenie od povinnosti dochádzať do školy *opätovný odklad povinnej školskej dochádzky z dôvodu nerozvinutej komunikačnej schopnosti*. Ani v jednej zo správ *nebolo odporúčanie na vzdelávanie v systéme špeciálneho školstva*, len odporúčanie na oslobodenie od povinnosti dochádzať do školy. V správach zo psychologického vyšetrenia ostatných dvoch rokov bolo vo výsledkoch konštatované, že dieťa je *nevzdelávatel'né*. Analýzou predloženej dokumentácie ďalších štyroch žiakov nezistila nedostatky v používaní psychodiagnostických metód. *Nedostatky zistila v súvislosti s nekomplexným vedením dokumentácie klientov*, absenciou osobného spisu, informovaných

¹⁰ CŠPP, G. Szabóa 1, Dunajská Streda

¹¹ CŠPP, Šafárikova 38, Galanta

¹² SCŠPP, Družstevný rad 22, Štúrovo

súhlasov na diagnostické vyšetrenie alebo zaradenie do odbornej starostlivosti, prihlášok na realizáciu diagnostického vyšetrenia a správ z diagnostiky bez podpisu riaditeľky súkromného centra či záznamových hárkov z predchádzajúcich diagnostických vyšetrení niektorých z nich. Správy zo psychologických vyšetrení neobsahovali štruktúru v zmysle odporúčania Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, absentovali dôvody vyšetrenia, anamnéza a použité psychodiagnostické metódy, prípadne neboli úplné.

Odborná činnosť poskytovaná v CPPPaP¹³ bola overená posúdením výberu dokumentácie 14 klientov, z dôvodu *neuvedenia použitého psychodiagnostického nástroja v správach zo psychologického vyšetrenia*. Odborníčka z praxe analýzou diagnostických vyšetrení vykonaných odbornými zamestnancami centra *konštatovala použitie metodologicky relevantných psychodiagnostických metód a vo svojom stanovisku potvrdila súlad výsledkov vyšetrenia s odporúčaniami vo forme zaradenia žiakov do prípravného ročníka alebo pokračovanie v systéme špeciálneho školstva*.

V súkromnom CŠPP¹⁴ bola kontrolovaná dokumentácia 9 klientov, ktorí boli v aktuálnom školskom roku žiakmi špeciálnej triedy pre žiakov s mentálnym postihnutím v ZŠ. Rediagnostické psychologické vyšetrenie vykonali 7 klientom zo SZP, na základe ktorého im bolo stanovené mentálne postihnutie s odporúčaním vzdelávať ich formou individuálneho začlenenia v bežnej triede, prípadne v špeciálnej triede ZŠ. Správy týchto žiakov neobsahovali *žiadne odporúčania vzhľadom na ďalší výchovno-vzdelávací proces (silné a slabé stránky dieťaťa a ani oblasti, ktoré treba rozvíjať) a jej súčasťou neboli ani odporúčania pre rodiča dieťaťa*. Správa bola ukončená *všeobecným záverom s obsahom, že aktuálny intelektový výkon žiaka zodpovedal pásmu ľahkej duševnej zaostalosti a išlo o žiaka so ŠVVP s mentálnym postihnutím*. Výsledky psychologického rediagnostického vyšetrenia *nie je možné hodnotiť za úplne spoľahlivé*, a to hlavne v prípade žiakov, ktorí *neovládali dostatočne vyučovací jazyk (nerozumeli inštrukciám ani princípu testových úloh)*. Následne sa *nedalo presne určiť, či nízky výkon v teste bol dôsledkom mentálneho postihnutia alebo len neporozumením testovacieho jazyka*. Posledná psychologická rediagnostika bola vykonaná v školskom roku 2016/2017. Z tohto dôvodu odporúčali odborníčky z praxe nezávislé vyšetrenie týchto klientov v inom poradenskom zariadení.

V súkromnom CŠPP¹⁵ bola kontrolovaná dokumentácia 21 klientov vyšetrených v rokoch 2012 – 2016, ktorí boli v školskom roku 2017/2018 žiakmi 2. a 3. ročníka ŠZŠ so stanovenou diagnózou mentálna retardácia. *Osobné spisy klientov boli voľne uložené v otvorenej neuzamykateľnej skrini a neboli vedené na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva*. V správach zo psychologického a špeciálnopedagogického vyšetrenia klientov boli zaznamenané *nekorektné údaje*. V jednom prípade psychologické vyšetrenie žiaka *úplne chýbalo*, v dvoch prípadoch *chýbalo prvé vyšetrenie*, v troch prípadoch boli žiaci *vyšetrení len v CPPPaP*. Psychologička uvedeného súkromného centra *v jeden deň*¹⁶ vykonala *psychologické vyšetrenie 12 žiakov*¹⁷ nultého ročníka, na základe ktorého bolo *všetkým žiakom diagnostikované mentálne postihnutie a odporúčané vzdelávanie v ŠZŠ* (v ôsmich prípadoch bola správa zo psychologického vyšetrenia žiakov *napísaná a podpísaná špeciálnou pedagogičkou* tohto centra). Uvedeným žiakom nebolo následne vykonané *žiadne psychologické rediagnostické vyšetrenie*. Súkromné CŠPP vykonalo psychologické vyšetrenie s cieľom posúdenia školskej spôsobilosti 3 žiakom¹⁸ zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) a odporúčalo ich *zaškoliť v nultom ročníku*. *Žiadnu psychologickú rediagnostiku*

¹³ CPPPaP, Turecká 35, Nové Zámky

¹⁴ SCŠPP, Budovateľská 1992/9, Snina

¹⁵ SCŠPP, Staničná 10, Harichovce

¹⁶ 17. 04. 2014

¹⁷ Aktuálne boli všetci žiakmi 3. ročníka ŠZŠ (do ŠZŠ boli prijatí od 01. 09. 2015)

¹⁸ Aktuálne boli všetci žiakmi 2. ročníka ŠZŠ (do ŠZŠ boli prijatí od 01. 09. 2016)

nemalo vykonanú 15 žiakov. Podľa odborného posudku prizvanej odborníčky z praxe, kvalitu psychologickú diagnostiku uvedených žiakov a spoľahlivosť použitých psychodiagnostických metód nebolo možné overiť vzhľadom na fakt, že v ich spisoch neboli uvedené. Z tohto dôvodu odporúčala nezávislé vyšetrenie týchto klientov v inom poradenskom zariadení.

V CŠPP¹⁹ bola odborníkmi z praxe posudzovaná dokumentácia 18 klientov. Klientom bolo mentálne postihnutie stanovené na základe jednorazového psychologického vyšetrenia, bez potrebných anamnestických údajov, resp. lekárskeho vyšetrenia, v dôsledku čoho sa preukázateľne nepotvrdil ich znížený intelekt. Na základe uvedeného bola spochybnená správnosť zaradenia kontrolovaných žiakov do špeciálnej triedy. V šiestich záveroch bola stanovená porucha aktivity a pozornosti iba na základe pozorovania psychológa, avšak bez anamnestických údajov alebo potvrdenia tejto diagnózy neurológom. Rediagnostické vyšetrenia zvyčajne neboli odporúčané a ani zrealizované. Ojedinelá psychologická rediagnostika potvrdila v jednom prípade intelekt žiaka v pásme priemeru a odporúčanie pokračovať vo vzdelávaní v podmienkach ZŠ. V dvoch prípadoch bolo na základe rediagnostického psychologického vyšetrenia konštatované výrazné zhoršenie výsledkov, avšak k potvrdeniu týchto záverov chýbali anamnestické údaje, resp. lekárske vyšetrenia. Odborníci z praxe navrhli doplniť vyšetrenie intelektu aj v prípade ostatných klientov, ktorí prvé rediagnostické vyšetrenie mali vo veku 6, 7, resp. 8 rokov. Analýza použitých testových materiálov odborníkmi z praxe potvrdila, že použité diagnostické metódy boli vo väčšine prípadov kontrolovaných klientov zväčša vhodne zvolené, no mentálne postihnutie bolo stanovené na základe jednorazového vyšetrenia bez potrebných anamnestických údajov, lekárskeho vyšetrenia, v dôsledku čoho sa preukázateľne nepotvrdil ich znížený intelekt. Na základe uvedených zistení odborníci z praxe spochybnili správnosť zaradenia kontrolovaných žiakov do špeciálnej triedy.

Záver

Kontrolované poradenské zariadenia poskytovali komplexnú psychologickú, špeciálnopedagogickú diagnostiku, reedukáciu, poradenstvo a depistáž odborníkmi zamestnancami spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky. Riaditeľky dvoch súkromných CŠPP²⁰ nespĺňali požiadavky na výkon vedúceho odborného zamestnanca.

V oblasti metodicko-odbornej činnosti realizovali konzultácie pre rodičov, učiteľov a zároveň sa venovali aj tvorbe metodických materiálov, propagačnej a osvetovej činnosti. Poradenské zariadenia poskytovali preventívne a stimulačné programy pre deti, žiakov a ich zákonných zástupcov. Počet odborných zamestnancov bol vzhľadom na narastajúci počet a potreby klientov nepostačujúci, poddimenzovaný, najmä v oblasti špeciálnopedagogickej odbornej starostlivosti. V zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie chýbajú logopédi, špeciálni pedagógovia, sociálni a administratívni pracovníci. Ako nedostatočný sa ukazuje aj problém personálneho obsadenia psychologov ovládajúcich maďarský jazyk.

Priestorové a materiálno-technické podmienky kontrolovaných školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie boli na dobrej úrovni, väčšina mala vybudovaný bezbariérový vstup do budovy. Vybavenie základnými batériami diagnostických testov nebolo vo všetkých zariadeniach priebežne aktualizované, odvíjalo sa to od finančných prostriedkov. Riaditeľka jedného CŠPPaP²¹ v informačnom dotazníku upozornila na absenciu diagnostických metódik pre žiakov s vyučovacím jazykom maďarským, ako aj na nedostatok psychologov ovládajúcich maďarský jazyk. Väčšina centier mala osobné záznamy klientov

¹⁹ CŠPP, Tešedíkova 3 Košice

²⁰ SCŠPP, Staničná 10, Harichovce; SCŠPP, Budovateľská 1992/9, Snina

²¹ CŠPPaP, Turecká 35, Nové Zámky

uložené v zabezpečených kovových kartotékach a evidenciu klientov viedla v elektronickej i papierovej forme v knihe klientov.

Prizvaní odborníci z praxe a školskí inšpektori analyzovali dokumentáciu 153 klientov v 11 školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie, z toho 33 analyzovaných dokumentácií bolo vypracovaných odborne správne a v 120 analyzovaných dokumentáciách boli zistené nedostatky (závery v psychologických správach boli spochybnené u 41 klientov).

Zistili, že osobné spisy v niektorých zariadeniach neboli zabezpečené v uzamykateľných kartotékach a neboli vedené na tlačivách podľa vzoru schváleného ministerstvom školstva. Predložená *dokumentácia klientov* bola v niektorých prípadoch nekompletná, prípadne nebola úplná. V ČŠPP²² sa v dvoch prípadoch na základe rediagnostického vyšetrenia konštatovalo výrazné zhoršenie výsledkov, avšak k potvrdeniu týchto záverov chýbali anamnestické údaje, resp. lekárske vyšetrenia. Vyskytli sa aj psychologické správy, ktoré neobsahovali dôvod vyšetrenia, anamnézu, požadovanú štruktúru a obsah v zmysle odporúčania Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, informáciu o použitých psychodiagnostických metódach. V súkromnom ČŠPP²³ psychologické vyšetrenie jedného klienta úplne chýbalo, v dvoch prípadoch chýbalo prvé vyšetrenie a v troch prípadoch boli klienti vyšetrení len v CPPPaP. Psychologička uvedeného súkromného centra v jeden deň vykonala psychologické vyšetrenie 12 žiakov nultého ročníka, na základe ktorého bolo všetkým žiakom diagnostikované mentálne postihnutie a odporúčené vzdelávanie v ŠZŠ. V ôsmich prípadoch neboli vykonané a signované psychológom, odborné vyšetrenie vykonala a signovala špeciálna pedagogička.

Prizvané odborníčky z praxe spochybnili 41 klientom závery v psychologických správach a odporučili nezávislé vyšetrenie v inom poradenskom zariadení a zároveň navrhli doplniť vyšetrenie intelektu aj v prípade klientov, ktorí prvé rediagnostické vyšetrenie mali vo veku 6, 7, resp. 8 rokov. Na základe rediagnostického psychologického vyšetrenia mali 4 klienti odporúčené preradenie do ZŠ so zaškolením v 1. ročníku ZŠ. Plánované psychologické rediagnostické vyšetrenie mali traja klienti.

Odborníčky z praxe spochybnili aj vhodnosť použitia Wechslerovej intelligenčnej škály (WISC III) pre rómsky hovoriacich žiakov (vzhľadom na jej obsahovú stránku, ktorá nie je kultúrne relevantná, ale aj vzhľadom na výraznú výkonovú orientáciu testu a náročnosť na mieru verbálnej alebo neverbálnej abstrakcie). Zároveň upozornili na skutočnosť, že žiakom z rómskeho prostredia neovládajúcim slovenský jazyk boli zadávané úlohy, ktoré vyžadujú jeho poznanie a tiež množstvo skúseností žiaka s kultúrnym stimulujúcim prostredím.

Výber a aplikovanie nevhodných psychodiagnostických metód má negatívny dopad na celkový výsledok diagnostiky a ďalšie vzdelávanie žiakov.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ✓ vedenie evidencie klientov (elektronický program na evidenciu klientov a odbornej činnosti, zabezpečenie bezpečnosti osobných spisov v papierovej forme),
- ✓ vedenie komplexnej dokumentácie klientov (doplnenie osobného spisu, informovaných súhlasov zákonných zástupcov na diagnostické vyšetrenie a zaradenie do odbornej starostlivosti),
- ✓ zabezpečenie rediagnostických psychologických vyšetrení žiakom po ukončení prípravného a nultého ročníka,
- ✓ vypracovanie záverečných správ z diagnostických vyšetrení s používaním aktuálnej terminológie klasifikácie mentálneho postihnutia (s dôrazom na posúdenie mentálnej

²² ČŠPP, Tešedíkova 3 Košice

²³ SCŠPP, Staničná 10, Harichovce

úrovne, silných a slabých stránok v zmysle prediktorov ich ďalšieho vzdelávania a oblastí

- vyžadujúcich cieľnú stimuláciu, ktoré by pomohli žiakom zvládať nároky školy),
- ✓ výber a aplikovanie relevantných psychodiagnostických metód v odborných vyšetreniach,
- ✓ materiálne zabezpečenie psychodiagnostickými batériami testov,
- ✓ personálne zabezpečenie odbornými zamestnancami (napr. psychológovia ovládajúci maďarský jazyk, sociálni pracovníci a iní odborní zamestnanci),
- ✓ zabezpečenie systematického metodického usmernenia (VÚDPaP, ŠPÚ).

Odporúčania a podnety

Riaditeľom školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie

- ✓ zabezpečiť elektronickú evidenciu klientov (evidencia klientov a odbornej činnosti),
- ✓ viesť komplexne dokumentáciu klientov (evidencia všetkých potrebných dokumentov),
- ✓ viesť dokumentáciu na tlačivách schválených MŠVVaŠ SR,
- ✓ zabezpečiť vybavenie zariadení výchovného poradenstva a prevencie diagnostickými testami pre klientov zo SZP a z MRK,
- ✓ používať aktuálnu terminológiu klasifikácie mentálneho postihnutia (MKCH-10),
- ✓ uvádzať do psychologických správ informáciu o použitých psychodiagnostických metód s jasnými závermi so zreteľom na potreby žiakov,
- ✓ zabezpečiť odborných zamestnancov v kontexte k počtu výkonov a špecifických potrieb klientov,
- ✓ efektívne plánovať rediagnostické vyšetrenia žiakov prípravných a nultých ročníkov.

Zriaďovateľom školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie

- ✓ zabezpečiť finančné prostriedky na vytvorenie miest odborných zamestnancov,
- ✓ zabezpečiť finančné prostriedky na vytváranie priestorov pre odbornú činnosť a zakúpenie diagnostických batérií testov,
- ✓ iniciovať a koordinovať spoluprácu zariadení výchovného poradenstva a prevencie vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti v rámci metodických dní,
- ✓ skvalitňovať a optimalizovať zriaďovanie zdrojových centier,
- ✓ zabezpečovať zariadeniam výchovného poradenstva a prevencie vo svojej pôsobnosti aktuálne informácie o všetkých zmenách všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov prostredníctvom svojho internetového sídla.

Výskumnému ústavu detskej psychológie a patopsychológie

- ✓ zabezpečovať metodické, školiace a supervízne aktivity priamo v každom kraji SR v spolupráci s odborom školstva okresného úradu v sídle kraja,
- ✓ poskytovať odborné-metodické konzultácie CPPP a P.

MŠVVaŠ SR

- ✓ metodicky usmerňovať činnosť poradenských zariadení (CŠPP, CPPP a P),
- ✓ doplniť právne predpisy o podmienky uskutočnenia rediagnostického vyšetrenia poradenským zariadením u žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia iným psychológom, ktorý stanovil primárnu diagnózu,

- ✓ vytvárať zdrojové centrá zamerané na ďalšie zdravotné znevýhodnenia (autizmus a iné pervazívne poruchy, poruchy aktivity a pozornosti, vývinové poruchy učenia, mentálne postihnutie) s posilnením odbornej činnosti v rámci zefektívnenia pomoci ich klientom, zákonným zástupcom aj školám,
- ✓ aktualizovať vyhlášku o poradenských zariadeniach doplnením ustanovenia o vzniku supervíznych centier zabezpečujúcich rediagnostické vyšetrenia žiakov v prípade nevhodne stanovenej primárnej psychologickkej diagnostiky,
- ✓ stanoviť právnym predpisom povinnú dokumentáciu centier, doplniť a jednoznačne určiť povinnosť obsadenia zariadenia aj úväzkom odborných zamestnancov vzhľadom k počtu klientov.